

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

ONLAYN TA’LIMNING TALABALARGA TA’SIRI

Turayeva Maxbuba Niyozovna

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti 2-kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada onlayn ta’limning zamonaviy ta’lim tizimidagi o’rni, uning afzalliklari va kamchiliklari tahlil qilingan. Xususan, onlayn ta’limning qulaylik, moslashuvchanlik, global bilim manbalariga chiqish imkoniyati kabi ijobiy jihatlari yoritilgan. Shu bilan birga, raqamli tengsizlik, diqqatni jamlash muammosi, motivatsiya pasayishi va ijtimoiy muloqotning cheklanishi kabi salbiy omillar ham ko’rib chiqilgan. Maqolada O‘zbekiston sharoitida onlayn ta’limni rivojlantirish istiqbollari va aralash (blended) ta’lim modelining samaradorligi asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: onlayn ta’lim, masofaviy o’qitish, raqamli texnologiyalar, aralash ta’lim, ta’lim sifati, motivatsiya, raqamli tengsizlik, mustaqil o’qish, global ta’lim, elektron platformalar, ta’lim innovatsiyalari, talaba faolligi

Аннотация: В данной статье рассматривается роль онлайн-образования в современной системе образования, а также анализируются его преимущества и недостатки. Особое внимание уделяется таким положительным аспектам, как удобство, гибкость и доступ к глобальным образовательным ресурсам. Наряду с этим освещаются проблемы цифрового неравенства, снижения мотивации, трудности концентрации внимания и ограничения живого общения. В статье также раскрываются перспективы развития онлайн-образования в Узбекистане и обосновывается эффективность смешанной (blended learning) модели обучения.

Ключевые слова: онлайн-образование, дистанционное обучение, цифровые технологии, смешанное обучение, качество образования, мотивация, цифровое неравенство,

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

самостоятельное обучение, глобальное образование, электронные платформы, образовательные инновации, активность студентов.

Abstract: This article examines the role of online education in the modern educational system, highlighting its advantages and challenges. Particular attention is given to the benefits such as flexibility, accessibility, and opportunities to access global educational resources. At the same time, issues like digital inequality, reduced motivation, difficulty in maintaining attention, and limited face-to-face interaction are discussed. The article also explores the prospects of developing online education in Uzbekistan and substantiates the effectiveness of the blended learning model.

Keywords: online education, distance learning, digital technologies, blended learning, quality of education, motivation, digital inequality, independent learning, global education, e-learning platforms, educational innovations, student engagement

So‘nggi yillarda onlayn ta’lim butun dunyo bo‘ylab juda tez rivojlanib, zamonaviy ta’lim tizimining muhim tarkibiy qismiga aylandi. Ayniqsa, COVID-19 pandemiyasi davrida onlayn ta’lim nafaqat qo‘shimcha imkoniyat, balki ta’lim jarayonini davom ettirishning asosiy vositasiga aylandi. Maktablar, kollejlari va oliy ta’lim muassasalari qisqa muddat ichida an’anaviy darslardan masofaviy ta’lim shakliga o‘tishga majbur bo‘ldi. Bu jarayon ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarning o‘rni qanchalik muhim ekanini ko‘rsatdi.

Bugungi kunda talabalar Zoom, Google Classroom, Moodle, Coursera, edX, Khan Academy kabi platformalar orqali bilim olmoqda. Onlayn ta’lim ularga istalgan joydan turib darslarda qatnashish, ma’ruzalarni qayta ko‘rish, testlarni topshirish va mustaqil o‘qish imkonini beradi. Ayniqsa, ish bilan birga o‘qiydigan talabalar, uzoq hududlarda yashovchi yoshlar va qo‘shimcha bilim olishni istaganlar uchun bu shakl juda qulay hisoblanadi.

Onlayn ta’limning eng asosiy afzalliklaridan biri — uning qulayligi va moslashuvchanligidir. Talaba darsga qatnashish uchun uzoq masofaga borishi shart emas. U uyda, kutubxonada yoki boshqa qulay joyda turib darslarni tinglashi mumkin. Bu esa vaqtni tejaydi, transport xarajatlarini kamaytiradi va talabaning mustaqil reja asosida ta’lim olishini ta’minlaydi.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Ikkinchi muhim afzallik — global bilim manbalariga chiqish imkoniyatidir. Avvallari dunyoning mashhur universitetlarida o‘qish ko‘pchilik uchun orzu bo‘lgan bo‘lsa, bugungi kunda internet orqali Garvard, MIT, Oksford kabi nufuzli ta‘lim muassasalarining ochiq kurslaridan foydalanish mumkin. Bu esa talabalarning dunyoqarashini kengaytiradi, chet tillarini o‘rganishga qiziqishini oshiradi va xalqaro bilimlar bilan tanishish imkonini beradi.

Shuningdek, onlayn ta‘lim talabalarning mustaqil ishlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. An’anaviy darslarda o‘qituvchi ko‘proq nazorat qilsa, onlayn ta‘limda talaba o‘z vaqtini o‘zi boshqarishi, vazifalarni belgilangan muddatda bajarishi va o‘z bilimini mustaqil baholashi kerak bo‘ladi. Bu esa mas’uliyat, intizom va o‘zini o‘zi rivojlantirish kabi muhim fazilatlarni shakllantiradi.

Biroq onlayn ta‘limning muammoli tomonlari ham mavjud. Eng katta muammolardan biri — raqamli tengsizlikdir. Barcha talabalar ham sifatli internet, kompyuter yoki planshetga ega emas. Ayniqsa, qishloq va chekka hududlarda internet tezligi pastligi, texnik vositalarning yetishmasligi ta‘lim sifatiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Natijada ayrim talabalar darslarda to‘liq qatnasha olmaydi yoki materiallarni vaqtida o‘zlashtira olmaydi.

Yana bir muhim muammo — talabalarda diqqatni jamlash qiyinligidir. Uy sharoitida o‘qish jarayonida turli chalg‘ituvchi omillar ko‘p bo‘ladi. Telefon, ijtimoiy tarmoqlar, oila a’zolari yoki uy yumushlari talabaning darsga to‘liq e’tibor qaratishiga xalaqit beradi. Shu sababli onlayn ta‘limda ba’zi talabalarda motivatsiya pasayadi, topshiriqlarni kechiktirish holatlari kuchayadi.

Onlayn ta‘limning yana bir kamchiligi — jonli muloqotning kamayishidir. An’anaviy auditoriya darslarida talabalar o‘qituvchi va guruhdoshlari bilan bevosita muloqot qiladi, fikr almashadi, savol-javob qiladi. Bu esa ularning nutq madaniyati, jamoada ishlash qobiliyati va ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Onlayn formatda esa bunday imkoniyatlar cheklangan bo‘ladi. Natijada ayrim talabalar o‘zini yolg‘iz his qilishi, jamoaviy muhitdan uzoqlashishi mumkin.

Sog‘liq nuqtayi nazaridan ham onlayn ta‘lim ayrim salbiy oqibatlariga olib keladi. Uzoq vaqt ekran qarshisida o‘tirish ko‘z charchashi, bosh og‘rig‘i, bel va bo‘yin og‘rig‘i, uyqu tartibining buzilishiga sabab bo‘lishi mumkin. Shuning uchun onlayn ta‘lim jarayonida tanaffuslar qilish, ko‘z mashqlarini bajarish va jismoniy faollikni saqlash juda muhimdir.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

O‘zbekiston sharoitida onlayn ta’limning ahamiyati yanada ortib bormoqda. Pandemiya davrida televizion darslar, masofaviy platformalar va elektron resurslar orqali ta’lim jarayoni davom ettirildi. Bu tajriba mamlakatimizda raqamli ta’limni rivojlantirish zarurligini ko‘rsatdi. Kelajakda internet infratuzilmasini yaxshilash, o‘qituvchilarning raqamli kompetensiyasini oshirish, mahalliy tilga mos ta’lim platformalarini ko‘paytirish muhim vazifalardan biridir.

Xulosa qilib aytganda, onlayn ta’lim zamonaviy ta’lim tizimining ajralmas qismiga aylandi. U talabalarga qulaylik, erkinlik, global bilimlarga kirish va mustaqil o‘qish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, raqamli tengsizlik, motivatsiya pasayishi, jonli muloqotning kamayishi va sog‘liq bilan bog‘liq muammolarni ham keltirib chiqaradi. Eng samarali yo‘l — an’anaviy va onlayn ta’limni uyg‘unlashtirgan aralash ta’lim tizimini rivojlantirishdir. Ana shunda onlayn ta’lim talabalarning bilim olishi, shaxsiy rivojlanishi va kelajakda raqobatbardosh mutaxassis bo‘lib yetishishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yhati:

1. Xolmurov B. Aralash ta’lim (blended learning) texnologiyasi asosida o‘quv jarayonini tashkil etish: metodik qo‘llanma. — Toshkent: Yetakchi nashriyoti, 2024. — 120 b.
2. Allayarova S. N. Talabalarni ilmiy-tadqiqot faoliyatiga yo‘naltirishning dolzarb masalalari // CyberLeninka. — 2021. — URL: <https://cyberleninka.ru> (murojaat qilingan sana: 29.04.2026).
3. Raximov O. D., Turg‘unov O. M., Mustafayev Q. O., Ro‘ziyev H. J. Zamonaviy ta’lim texnologiyalari. — Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti, 2013. — 256 b.
4. Alisherova N. Raqamli texnologiyalar davrida elektron ta’limni rivojlantirish istiqbollari // CyberLeninka. — 2025. — URL: <https://cyberleninka.ru> (murojaat qilingan sana: 29.04.2026).
5. Rizaeva F. X. Ta’lim tizimida raqamli transformatsiyaning o‘rni va ahamiyati // TSUE ilmiy jurnali. — 2023. — № 3. — B. 45–52.